

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РИНКОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS IN FORMING THE MARKET CONCEPT OF REGIONAL PRICING ON AGRICULTURAL PRODUCTION

Метою статті є систематизація теоретико-методологічних аспектів обґрунтування сутнісних ознак ринкової концепції регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Здійснено аналіз основних наукових положень теорії ціноутворення в процесі їхнього еволюційного розвитку. На підставі отриманих результатів стверджується необхідність дотримання вимог економічного закону регіональної вартості як фундаментальної основи ринкового механізму регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

Ключові слова: концепція регіонального ціноутворення, регіональне ціноутворення, регіональна вартість, регіональна ціна, регіон.

Целью статьи является систематизация теоретико-методологических аспектов обоснования сущностных признаков рыночной концепции регионального ценообразования на сельскохозяйственную продукцию. Осуществлен анализ основных научных положений теории ценообразования в процессе их эволюционного развития.

На основании полученных результатов утверждается необходимость соблюдения требований экономического закона региональной стоимости как фундаментальной основы рыночного механизма регионального ценообразования на сельскохозяйственную продукцию.

Ключевые слова: концепция регионального ценообразования, региональное ценообразования, региональная стоимость, региональная цена, регион.

The purpose of the article is to systematize the theoretical and methodological aspects of substantiating the essential features of the market concept of regional pricing for agricultural products. The analysis of the main scientific provisions of the theories of pricing in the process of their evolutionary development is carried out. On the basis of the obtained results, the necessity of observing the requirements of the economic law of regional value as the fundamental basis of the market mechanism of regional pricing for agricultural products is affirmed.

Key words: regional pricing concept, regional pricing, regional value, regional price, region.

УДК 339.13:338:631.155

Горлачук М.А.

к.е.н., доцент, старший науковий співробітник

Тернопільський національний економічний університет

Горлачук О.А.

к.е.н., старший науковий співробітник

Тернопільський національний економічний університет

Постановка проблеми. Складнощі розвитку регіонального ціноутворення – просторової теорії ціни (теорії регіональної ціни) [1, с. 54; 2, с. 17-18], є логічним наслідком ряду процесів теоретичного та історичного порядків.

Фактично на рубежі 19-20 ст. припинився розвиток теорій вартості та ціни. З тієї пори нічого суттєвого, революційного не відбулось у даній царині економічної науки. Більше того, починаючи з 40-50-их років 20 ст. в західній економічній науці теорія вартості, як тоді здавалось, повністю втратила актуальність і відійшла на другий план [3, с. 126]. Відбувся свого роду перехід до іншого пріоритету, коли, за висловом Т. Куна, парадигми можуть визначати характер нормальної науки без втручання правил, котрі відкривають. В цей період особливо яскраво проявляється особливість проблем так званої нормальної науки, яка в дуже малій мірі орієнтується на великі відкриття: чи це відкриття нових фактів, чи створення нових теорій [4, с. 59-73].

Усунення марксистської філософії з п'єдесталу універсальної наукової методології у вітчизняній

науці, що сталося в 90-их роках минулого століття, передусім як методу і теорії пізнання в цілому [5, с. 142], призвело до поширення значного різноманіття теорій ціноутворення. Однак на ділі це не покращило розуміння складних питань процесу формування ціни, особливо в специфічній аграрній сфері економіки. Навпаки, воно створило методологічний хаос і, як наголошується провідними вітчизняними науковцями, цінове свавілля [6, с. 18]. Все зазначене вище зумовило актуальність, постановку мети і вибір теми нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню вартісних відносин в економіці, що визначають закони ціноутворення на ринку, присвячені праці засновників класичної політичної економії – У. Петті, А. Сміта, Д. Рикардо та ін. На основі розроблених ними положень, а також шляхом діалектичного опрацювання історії людської думки, К. Марксу вдалося розробити не лише свою теорію вартості, а й відповідну їй теорію ціни. Обґрунтування ним власної теорії ціноутворення відбулося на основі матеріалістичної філософської традиції, яка по відношенню до предмету

свого дослідження володіє об'єктивним характером. Проте, це не завадило окремим науковцям визначити використану вченим методологічну позицію як «суб'єктивний матеріалізм» [5, с. 23].

Саме після марксистського відкриття об'єктивної основи субстанції вартості та ціни, котре дійсно володіло революційним методологічним і практичним потенціалом для реалізації поставленого раніше К. Марксом відомого завдання стосовно дійсної зміни світу, не обмежуючись лише його різною інтерпретацією, відбулося поширення протилежного марксистській точці зору способу теоретичного вирішення проблеми вартості та ціни. Уже засновники маржиналістської економічної школи – К. Менгер, О. Бем-Баверк, У. Джевонс, Л. Вальрас та ін. – розглядають вартість із суб'єктивних позицій граничної корисності продукту. Наприклад, О. Бем-Баверк, не зважаючи на те, що визнавав К. Маркса «апостолом для самого широкого кола», присвятив критиці теорії К. Маркса свої спеціальні праці [7; 8].

У працях А. Маршала, основоположника кембріджської школи, вартість і ціна досить часто отожднюються, а головна його дослідницька увага сконцентровується передусім на теорії ціни [9], представляючи своєрідний перехідний етап до наступного, коли економісти у розробці власних теорій ціни остаточно відмовилися від вартості як вихідної категорії формування ціни [10, с. 478; 3, с. 126]. Тобто відбувся процес поступової еволюції теорії ціноутворення від розгляду вартості як фундаментальної основи ціноутворюючого процесу до заміни її апологетикою того, як безпосередньо визначаються ціни, що мало принципово важливе значення у розвитку західної економічної теорії. Іншими словами, наукове пізнання сутнісних характеристик ціноутворення було заміщене його поверхневим розглядом, обмежуючись по суті справи емпіричним рівнем констатації явищ і процесів.

Постановка завдання. Метою дослідження є систематизація теоретико-методологічних аспектів обґрунтування сутнісних ознак ринкової концепції регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Врахування станових рис розвитку основних теорій ціноутворення вказує, що теорія ціни не обов'язково ґрунтується на теорії вартості – деякі теорії ціни взагалі не використовують вартість як вихідну категорію пізнання, не говорячи вже про просторові характеристики регіонального ціноутворення – регіональну вартість.

Розв'язання теоретико-методологічних проблем формування ринкової концепції регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію починається, власне, із необхідності розкриття сутності категорії «регіон».

Єдиної чіткої дефініції категорії «регіон» в сучасній економічній науці не існує [11, с. 10; 12, с. 20]. Не ставлячи в межах нашого дослідження за мету огляд усіх наукових поглядів і концепцій щодо типології регіону, вважаємо за необхідне звернути увагу на науковий підхід, що й досі домінує у вітчизняній науці. Він практично не змінився з середини другої половини 20 ст. і полягає у визначенні регіону в фарватері наукової школи регіональної економіки академіка М.М. Некрасова, який у 1975 році ввів у науковий обіг категорію «регіон» як певну «територію країни» [13; 4, с. 20]. Відомі нові парадигми і концепції регіону (квазідержави, квазіорпорації, ринку, соціуму), сформульовані О.Г. Грангбергом [14, с. 81-84], також відповідають традиційному науковому підходу М.М. Некрасова.

О.Г. Грангберг вважав, «можна піти далі, відштовхуючись від уявлення, що світова економіка – це також система взаємодіючих регіонів різного рангу. Однак тут доцільніше зупинитися і поступитися цим предметом іншій галузі знань – світовій економіці і міжнародним відносинам [14, с. 14].

Лише відносно недавно в Хартії регіоналізму, прийнятою Європарламентом у 1988 р., регіон було визначено як «...гомогенний простір, який має фізико-географічну, етнічну, культурну, мовну спільність, а також спільність господарських структур та історичної долі» [15, с. 7], що дозволяє розглядати регіон й поза межами державних кордонів. Тому розуміння регіону, яке не обмежується рамками державного кордону, тобто в наддержавному, наднаціональному сенсі, стало цілком звичним для сучасної західної науки [16].

На основі систематизації відомих типологічних ознак регіону, спробуємо запропонувати власне визначення категорії «регіон»: це специфічна гомогенна просторова система, властивості та будова якої функціонально взаємопов'язані, утворюючи як взаємодіючі об'єкти і процеси у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання єдине ціле.

Таке трактування регіону дозволить здійснювати розгляд регіональної проблематики не обмежуючись національними кордонами, воно також не суперечить зазначеним вище уявленням О.Г. Грангберга про систему взаємодіючих регіонів різного рангу, а також повністю узгоджується з метою і завданнями наукових розвідок з проблематики регіонального ціноутворення.

Необхідність врахування специфічних регіональних умов виробництва продукції на практиці підтверджується різницею в кількості сільськогосподарського продукту, на виробництво якого витрачається однаковий обсяг праці. Дійсне утвердження регіональної вартості базується на визнанні того факту, що регіональні відмінності в різних природно-географічних умовах об'єктивні, а також об'єктивно необхідними в них

є дійсні відмінності у витратах праці на виробництво одиниці продукції.

Однак, нині спостерігається очевидне порушення основної вимоги економічного закону регіональної вартості: ціни реалізації на продукти рентних галузей у всіх регіонах повинні бути встановленими на рівні, який відшкодовує суспільно нормальну собівартість і забезпечує отримання виробниками прибутку згідно оптимальної норми.

Внаслідок переходу у 90-х роках до лібералізованого ціноутворення стали діяти практично ринково уніфіковані ціни на сільськогосподарську продукцію без їх зональної диференціації, як це відбувалося в умовах планово-централізованої економіки, а держава, за висновком В.Г. Андрійчука, у процесі такої лібералізації ціноутворення повністю втратила контроль над цінами [17, с. 529].

На нашу думку, методологічний і пов'язаний з ним практичний хаос ще більше поглиблюється завдяки спробам здійснення теоретичного синтезу протилежних та заперечуючих одна одну теорій ціноутворення, які намагаються поєднати в рамках неокласичної економічної доктрини або ж розглядають як основу для оновленої методології вартості та ціни в рамках позитивно-релятивістської економічної науки [3, с. 28] чи інших наукових концепцій.

Автором першого неокласичного синтезу А. Маршаллом було сформульовано двохфакторну концепцію ціни. Вона полягає в об'єднанні двох теорій вартості: об'єктивної – теорії витрат виробництва (покликана пояснити величину і характер зміни ціни пропозиції товару) та суб'єктивної – теорії граничної корисності (для пояснення ціни попиту). Однак, наявність двох антагоністичних, взаємовиключних теорій вартості є швидше свідченням не лише невирішеності, а й беззаперечного нерозуміння сутності вартості та ціни як економічних категорій в межах неокласичного підходу. Обидві об'єднані теорії зберегли повну автономність, жодним чином не взаємодіючи між собою. Фактично, у межах маршаллівської концепції ціноутворення вони можуть бути застосованими лише обмежено. Таким чином, механічне об'єднання двох теорій в єдину систему стало, як відомо, тим самим методологічним «компромісом», але ж зовсім не єдиним методологічним цілим, завершеною логічною єдністю.

На тій же методологічній основі відбулася спроба другого неокласичного синтезу (П. Самуельсон, Дж.Р. Хікс та ін.), що також не вивела на якісно новий рівень пізнання економічних процесів – представники неокласичної школи не створили нової теорії вартості, а сучасна економічна наука мейнстриму майже повною мірою успадкувала започатковану А. Маршаллом традицію отождолення вартості та рівноважної ціни. Виходячи з цього, можна припустити, що спроба механічного об'єднання теорій в рамках неокласичної економічної доктрини до певної міри лише уповільнила

дослідження вартості та розробку відповідної сучасної теорії ціни.

Нехтування вартістю як основоположним економічним інститутом призводить, на нашу думку, до принципової методологічної помилки – прагненню не до пізнання істинної природи і сутності економічних процесів та явищ, а лише до опису їх зовнішніх проявів за різних умов чи обставин. В свій час на дану проблему звернув увагу К. Маркс. Він вважав, що відмова від визначення вартості є разом з тим відмовою від усілякого підґрунтя наукового відношення до питання, лише щоб «вхопитися за відмінності, котрі знаходяться на поверхні явищ та кидаються в очі, – ця плутанина, яка панує серед теоретиків, краще всього показує, як капіталіст, цілковито захоплений конкурентною боротьбою і зовсім не проникаючи за її зовнішні прояви, як такий капіталіст-практик не здатен розпізнати за оманливою зовнішністю внутрішню сутність і внутрішній лад цього процесу» [18, с. 184].

Для сучасної вітчизняної економічної науки пострадянського періоду у галузі ціноутворення на сільськогосподарську продукцію характерною рисою є відсутність детермінування наукових конструкцій з боку виключно якоїсь однієї теорії ціноутворення. Проте, не зважаючи на той факт, що методологічною основою механізму ціноутворення й досі формально визнається теорія трудової вартості [6, с. 149; 19, с. 156; 20, с. 64], сучасною національною концепцією ціноутворення на сільськогосподарську пропонується у складову ціни виробництва ввести вартість землі. Це суперечить ключовим положенням трудової теорії вартості, оскільки земля як природний ресурс не є продуктом праці людини, а тому не має вартості [21, с. 678]. На даний момент земельний чинник не враховується діючою методологією ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Необхідність включення вартості землі до економічного обороту обґрунтовується тим, що земля, як й інші основні засоби має бути прибуткоутворюючим фактором [22, с. 283].

Суть запропонованої Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки» Концепції ціноутворення на сільськогосподарську продукцію можна визначити як чітко орієнтовану галузеву ідеологію забезпечення прибутків сільськогосподарських виробників на основі включення земельного фактору у систему ціноутворення на аграрну продукцію без врахування регіональних чинників.

Декларуючи, що на розмір ціни впливає об'єктивний економічний закон вартості, а також інші економічні закони, які базуються на теорії трудової вартості, теорії граничної корисності, теорії попиту і пропозиції, парадоксальним чином стверджується про формування цін в аграрному секторі, яке підпорядковується єдиним методологічним принципам (слід зауважити, принцип теорії трудової вартості – еквівалентність обміну – від-

сутній у теорії граничної корисності, де обмін можливий лише при нерівності цінностей), що існують в економіці держави [20, с. 58]. При цьому авторами Концепції одночасно категорично запевняється, що «тільки держава диктує правила формування собівартості продукції (робіт, послуг) або ціни виробництва, ціни пропозиції, схему регулювання різниці між ціною покупки (ринковою ціною) і ціною пропозиції. Так прийнято в країнах постіндустріальної стадії розвитку» [23, с. 14-15]. Це, з одного боку, явно суперечить існуючому принципу поєднання вільного формування цін з економічним регулюванням їх державою, що суттєво відрізняється від диктату, та, з другого боку, заперечує об'єктивну дію економічних законів ціноутворення, зокрема закону вартості.

Теоретико-методологічне роздоріжжя у ціноутворенні є настільки невизначеним, що окремі науковці трактують ціну навіть як надзвичайно загадкову категорію, овіяну споконвіку таємничістю, залишаючись у певному розумінні такою дотепер [24, с. 7], а інші – пропонують для адекватного теоретичного відображення економічних процесів «використовувати всі концепції ціноутворення: класичну теорію цін, планове ціноутворення і сучасну теорію цін» [25, с. 47].

Ми погоджуємося з М.Й. Хорунжим, що одна з причин такого стану полягає в тому, що наша аграрна економічна наука і практика досі не володіють чітким науково обґрунтованим економічним інструментарієм економічного мислення та прийняття виважених та економічно обґрунтованих рішень [26, с. 96].

Висновки з проведеного дослідження. На підставі отриманих результатів слід констатувати відсутність єдиної теоретичної бази стосовно економічного обґрунтування концепції ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, яке відбувається не лише за окремими галузями, а й в розрізі регіонів, що має негативні наслідки у вигляді дисбалансів аграрного виробництва в регіонах.

Авторське визначення категорії «регіон» трактує його як специфічну гомогенну просторову систему, властивості та будова якої функціонально взаємопов'язані, утворюючи у якості взаємодіючих об'єктів і процесів у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання єдине ціле. Дане трактування регіону дозволяє здійснювати розгляд регіональної проблематики не обмежуючись національними кордонами, а також відповідає меті та завданням наукових розвідок з проблематики регіонального ціноутворення.

Основним законом ринкової економіки є закон вартості, згідно якого індивідуальні витрати на виробництво одиниці продукції зводяться до визнаного суспільством рівня середніх необхідних витрат. Стосовно сільського господарства дія закону вартості і ціноутворення має свої регі-

ональні закономірності, які потрібно врахувати в процесі ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

В сучасних умовах не забезпечується дотримання основної вимоги економічного закону регіональної вартості: ціни реалізації на продукти рентних галузей у всіх регіонах повинні бути на рівні, який відшкодовує суспільно нормальну собівартість і забезпечує отримання виробниками прибутку згідно оптимальної норми як фундаментальної основи ринкової концепції регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики: учебник для вузов / А.Г. Гранберг; 4-е изд. – М.: Гу-ВШЭ, 2004. – 495 с.
2. Семенов В.Ф. Міжрегіональні диспропорції та регіональне зростання: монографія // В.Ф. Семенов, О.Л. Михайлюк, В.Д. Олійник; за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса: Атлант, 2011. – 150 с.
3. Артемова Т.И. Стоимость и цена: логико-исторический процесс формообразования: монографія / Т.И. Артемова. – К.: Основа, 2006. – 448 с.
4. Кун Т. Структура научных революций. С введ. статей и дополнениями 1969 г. / Т. Кун. – М.: Прогресс, 1977. – 300 с.
5. Копнин В.П. Проблемы диалектики как логики и теории познания / В.П. Копнин. – М.: Наука, 1982. – 368 с.
6. Саблук П.Т. Ціноутворення в період ринкового реформування в АПК: монографія / П.Т. Саблук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 440 с.
7. Бём-Баверк О. Критика теории Маркса / О. Бём-Баверк. – М., Челябинск: Социум, 2002. – 283 с.
8. Бем-Баверк Е. Капитал и прибыль. История и критика теорий процента на капитал / Е. Бем-Баверк. – М.: Директмедиа Паблишинг, 2008. – 194 с.
9. Маршалл А. Принципы политической экономии / А. Маршалл. – Т. 1. – М.: Прогресс, 1983. – 416 с.
10. Краус Н.М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: [навч. посіб.] / Н.М. Краус. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 504 с.
11. Василенко В.М. Дескриптивна модель ефективного господарювання в регіоні: монографія / В.М. Василенко, Т.О. Бутенко; наук. ред. В.М. Василенко; НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: Юго-Восток, 2009. – 198 с.
12. Алехин Э.В. Региональная экономика и управление: Учебное пособие / Э.В. Алехин. – Пенза: ПГУ, 2007. – 98 с.
13. Некрасов Н.Н. Региональная экономика. Теория, проблемы, методы / Н.Н. Некрасов; 2-е изд. – М.: Экономика, 1978. – 344 с.
14. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики: учебник для вузов / А.Г. Гранберг; 4-е изд. – М.: Гу-ВШЭ, 2004. – 495 с.
15. Голіков А.П. Регіональна економіка та прирідокористування: навчальний посібник / А.П. Голі-

ков, О.Г. Дейнека, Л.О. Позднякова, П.О. Черномаз; за ред. Голікова А.П. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 352 с.

16. Eckey Hans-Friedrich (2008): Regionalökonomie / Unter Mitarb. von: Nina Muraro. – Wiesbaden: Gabler 2008.

17. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.

18. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 3, Ч. 1. Кн. 3. Процесс капиталистического производства, взятый в целом / К. Маркс. – М.: Политиздат, 1978. – 1-508 с.

19. Фінансовий і ціновий механізм АПК в умовах переходу до ринку / [П.Т. Саблук, М.Я. Дем'яненко, О.М. Шпичак та ін.]; за ред. П.Т. Саблука та [ін.]. – К.: Урожай, 1993. – 352 с.

20. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика) / За ред. П.Т. Саблука, Ю.Ф. Мельника, М.В. Зубця, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 697 с.

21. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 3, Ч. 2. Кн. 3. Процесс капиталистического производства, взятый в целом / К. Маркс. – М.: Политиздат, 1978. – 509-1084 с.

22. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери: наукова доповідь / за заг. ред. акад. П.Т. Саблука. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 342 с.

23. Саблук П.Т. Стан і напрямки розвитку аграрної реформи / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2015. – № 2. – С. 14-15.

24. Пінішко В.С. Ціно- та тарифотворення: [навч. посіб.] / В.С. Пінішко. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 303 с.

25. Літвінов Ю.І. Ціноутворення в умовах ринку: [навч. посіб.] / Ю.І. Літвінов, Л.А. Останкова, Т.М. Літвінова, О.В. Підгорна. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.

26. Хорунжий М.Й. Сучасні вимоги до інструментарію аграрної економічної науки та практики / М.Й. Хорунжий // Економіка АПК. – 2015. – № 1. – С. 96-100.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СТАТУСУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ КРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

FEATURES OF ASSESSMENT OF THE COMPETITIVE STATUS OF THE TOURIST BUSINESS OF A COUNTRY AND ITS REGIONS

УДК 339.137.2:351.855

Миколайчук М.М.

д.держ.упр., професор кафедри економічної та фінансової політики Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

Миколайчук К.М.

аспірант кафедри менеджменту та маркетингу Херсонський національний технічний університет

У статті розкрито сутність поняття «конкурентний статус туристичного бізнесу». Обґрунтовано необхідність розробки узгодженої системи оцінювання конкурентного статусу туристичного бізнесу країни, регіонів, підприємств. Запропоновано методику оцінювання конкурентного статусу туристичного бізнесу країни та її регіонів.

Ключові слова: конкурентний статус, туристичний бізнес, країна, регіони, методи оцінювання.

В статье раскрыта сущность понятия «конкурентный статус туристического бизнеса». Обоснована необходимость разработки согласованной системы для оценивания конкурентного статуса тури-

стического бизнеса страны, регионов, предприятий. Предложено методику оценивания конкурентного статуса туристического бизнеса страны и её регионов.

Ключевые слова: конкурентный статус, туристический бизнес, страна, регионы, методы оценивания.

The article reveals the essence of the concept of «competitive status of tourist business». The necessity of developing a coherent system of estimation of the competitive status of tourism business of the country, regions and enterprises is substantiated. The method of estimation of competitive status of tourism business of the country and its regions is offered.

Key words: competitive status, tourism business, country, regions, evaluation methods.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси супроводжуються активізацією конкурентної боротьби як на стратегічно важливому для нашої країни ринку туристичних послуг, так і на суміжних з ним ринках транспортних перевезень та готельного бізнесу. Тому все більшої актуальності набувають питання управління конкурентоспроможністю туристичної галузі як на рівні країни в цілому, так і на рівні регіонів. Стратегічне управління базується на виявленні конкурентних переваг та проблем у розвитку, створенні умов для ефективного використання конкурентних переваг, розв'язання існуючих проблем. Конкурентоспроможність

туристичної діяльності країн оцінюється на міжнародному рівні за допомогою індексу конкурентоспроможності подорожей і туризму (ІКПТ). Проте, цей показник характеризує переважно передумови розвитку туристичного бізнесу. Досягнення ж у реалізації конкурентоспроможності можливо оцінити також на основі конкурентного статусу.

Головним завданням кожної країни є забезпечення сталого розвитку. Однак, формування управлінських рішень щодо заходів, необхідних для досягнення бажаних результатів потребує певних методик оцінювання наявної ситуації та потенціалу щодо зрушень. З кінця минулого століття